

החלטה לפי סעיף 14 לחוק התכרור הכלכלית, התשמ"ח-1988

בדבר מתן פטור מאישור להסדר כובל להסכס בין

בנק הפועלים בע"מ למ.ל.ר.ן פרויקטים ומסחר בע"מ

1. פתח דבר

לפניי בקשה למתן פטור לפי סעיף 14 לחוק התכרור הכלכלית, התשמ"ח-1988 (להלן חוק התכרור), להסדר בין בנק הפועלים בע"מ (להלן בנק הפועלים) לחברת מ.ל.ר.ן פרויקטים ומסחר בע"מ (להלן מ.ל.ר.ן וביחד הצדדים). במסגרת ההסדר מ.ל.ר.ן תפעל לאיתור והפנייה של לקוחות - עסקים קטנים ובינוניים מהמגזר הערבי הישראלי - אל בנק הפועלים, לצורך העמדת אשראי מבנק הפועלים לפי שיקול דעתו.

לאחר שבחנתי את ההסכס בין הצדדים ואת השפעתו על התכרור בשווקים הרלוונטיים ולאחר שהתייעצתי עם הוועדה לפטורים ולמיזוגים, שוכנעתי כי ההסדר בין הצדדים אינו מגביל את התכרור בחלק ניכר של שוק המושפע ממנו, כי עיקרו של ההסדר אינו בהפחתת התכרור או במניעתה וכי אין בהסדר כבילות שאינן נחוצות למימוש עיקרו של ההסדר. לאור האמור, מצאתי כי ההסדר ראוי לפטור לפי סעיף 14 לחוק התכרור, בהתאם לנימוקים שיפורטו להלן.

2. ההסדר והצדדים לו

בנק הפועלים הוא תאגיד בנקאי ללא גרעין שליטה, המספק מגוון שירותים בנקאיים ללקוחות פרטיים וללקוחות עסקיים, בתוך כך ניהול חשבונות עובר ושב, העמדת אשראי וערבויות, ניהול פיקדונות, פעילות סחר חוץ והפצת כרטיסי אשראי. בנק הפועלים הוא אחד מהבנקים הגדולים ביותר במדינה.

מ.ל.ר.ן היא חברה ציבורית העוסקת בהעמדת אשראי עבור עסקים קטנים ובינוניים כנגד הסבת ממסרים דחויים, לרוב אלו שניתנו על ידי צדדים שלישיים ("ניכיון צ'קים"). מ.ל.ר.ן עוסקת גם במתן אשראי כנגד המחאות עצמיות שמועד פירעונן נדחה כאשר האשראי מגובה

בבטוחות נדל"ן או כלי רכב וציוד הנדסי. מ.ל.ר.ן מתמחה בפעילות בקרב עסקים מהמגזר הערבי ישראלי.

במסגרת ההסדר מ.ל.ר.ן תפעל לאיתור והפניה של לקוחות פוטנציאליים – עסקים קטנים ובינוניים מהמגזר הערבי ישראלי – לקבלת אשראי מבנק הפועלים. מ.ל.ר.ן תמסור לבנק הפועלים, בכפוף להסכמת הלקוח, פרטים על אודות לווים פוטנציאליים שעונים לקריטריונים שקבע בנק הפועלים. בתמורה להפניה זו, בנק הפועלים ישלם למ.ל.ר.ן עמלה, הנגזרת מגובה ההלוואה שהועמדה ללקוח. ההחלטה על מתן האשראי והטיפול בכל תהליך הבדיקה ייעשו על ידי בנק הפועלים באופן עצמאי.

3. הניתוח התחרותי

3.1 עיקרו של ההסדר

מ.ל.ר.ן עוסקת במתן אשראי לעסקים קטנים ובינוניים ומתמקדת במגזר הערבי ישראלי. מ.ל.ר.ן יצרה לעצמה מומחיות בפעילות מול עסקים אלה. המומחיות מתבטאת בין היתר ביכולת גיוס לקוחות, בתהליך חיתום שהוא לעיתים בעל מאפיינים ייחודיים למגזר הערבי ישראלי, והכרות עם מאפיינים תרבותיים, שפה וכיו"ב. מומחיות זאת נובעת מניסיון מצטבר בפעילות ממוקדת במגזר הערבי ישראלי.

בנק הפועלים נהנה באמצעות ההסדר מהמומחיות שצברה מ.ל.ר.ן בפעילות מול עסקים קטנים ובינוניים המשתייכים למגזר הערבי ישראלי וכך מרחיב את ערוצי ההפצה של מוצריו באמצעות הנגשתם אל עסקים מהמגזר הערבי ישראלי.

הצדדים הבהירו שההסדר אינו כולל כבילות נוספות ובכלל זה אינו כולל כבילת בלעדיות, במפורש או במשתמע ומבחינת הבנק אין כל מניעה שמ.ל.ר.ן תתקשר עם בנקים אחרים. לפיכך, מצאתי כי אין מדובר בהסדר שעיקרו הפחתת התחרות או מניעתה ואין בו כבילות שאינן נחוצות למימוש עיקרו. בכך מתקיימים תנאי סעיף 14(א)(2) לחוק התחרות.

3.2 השפעת ההסדר על התחרות

הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 359A (להלן "ב"ת 359A") אשר נכנסו לתוקף בספטמבר 2020 והחליפו את הוראות ניהול בנקאי תקין 359, מאפשרות לבנקים לבצע פעולות מסוימות

בדרך של מיקור חוץ. ההסדר שבפניי מתאפשר כתוצאה מכניסתן לתוקף של הוראות נב"ת 359A.

ההסדר העומד לפניי הוא הסדר אופקי בין מ.ל.ר.ן לבין בנק הפועלים, שהוא אחד משני הבנקים הגדולים במערכת הבנקאית בישראל. נוכח מאפייני המערכת הבנקאית בישראל, ובפרט מספר המתחרים המצומצם וחסמי המעבר הגבוהים, אני סבורה כי יש לבחון הסדרים מסוג זה בזהירות רבה.

יחד עם זאת, ההסדר שהובא לאישורי כולל מספר מאפיינים המטים את הכף למתן פטור. ראשית, על אף החפיפה האופקית בין פעילות הצדדים בתחום מתן אשראי, קיים שוני בין מוצרי האשראי שכל צד נוטה להציע, מבחינת תנאי הריבית המוצעים, תקופת פירעון ההלוואה והדרישה להסבת תשלומים או בטוחות. משכך, האשראי שבנק הפועלים צפוי להעניק במסגרת ההסדר יהיה לרוב אשראי מבודל יחסית מהאשראי המוצע על ידי מ.ל.ר.ן, שהוא בעיקר אשראי קצר-טווח הניתן כנגד הסבת תשלומים או בטוחות.

כמו כן, מבדיקת הרשות עלה כי האשראי החוץ בנקאי, אשר בו עוסקת מ.ל.ר.ן, הוא לרוב רובד שני ונוסף לרוב השירותים הבנקאיים. על פי המצב היום, צרכנים פונים לרוב למקורות אשראי חוץ בנקאי לאחר מיצוי אפשרויות מול הבנקים.

ההסדר עשוי להקל על בתי עסק שאינם מנהלים חשבון עובר ושב בבנק הפועלים, לבחון חלופה נוספת לקבלת אשראי. כיום, נטייתם של בתי עסק אלו היא לקבל אשראי מהבנק שבו הם מנהלים את חשבון העובר ושב. זאת, בין היתר, כתוצאה מהיעדר קשר שוטף עם בנק אחר ונטיית הלקוחות לרכז את כל הפעילות הבנקאית במקום אחד. עבור אותם לקוחות, ההסדר עשוי להוסיף חלופה תחרותית נוספת בזכות ההפניה לבנק הפועלים על ידי מ.ל.ר.ן, שתנתח את צורכיהם ויכולה לקיים איתם קשר שוטף.

שנית וכפי שצוין לעיל, ההסדר אינו כולל התחייבות כלשהי לבלעדיות. כלומר, ההסדר אינו מונע ממ.ל.ר.ן להעניק ללקוחותיה אשראי בעצמה או להתקשר עם בנקים אחרים בהסכמים דומים, ולהציג בפני לקוחותיה, לרבות לקוחות המנהלים חשבון בבנק הפועלים, אלטרנטיבות נוספות מלבד בנק הפועלים.

עוד יצוין כי תקופת ההסדר קצובה לזמן קצר יחסית של שנה וחצי, בסופה, אם תתבקש הארכת ההסדר, תבחן השפעת ההסדר על התחרות באשראי לעסקים קטנים ובינוניים במגזר

הערבי ישראלי, ובכלל זה יבחן האם מ.ל.ר.ן. התקשרה במהלך תקופה זו בהסכמים דומים עם בנקים אחרים.

לאור האמור לעיל, שוכנעתי כי ההסדר אינו מגביל את התחרות בחלק ניכר של שוק המושפע ממנו. בכך מתקיימים תנאי סעיף 14(א)(1) לחוק התחרות.

4. סוף דבר

לאחר שנועצתי עם הוועדה לפטורים ולמיזוגים, ראיתי לנכון להשתמש בסמכות הנתונה לי בסעיף 14 לחוק התחרות ולהעניק את הפטור המבוקש לתקופה של 18 חודשים. החלטתי זו נתונה לערר בפני בית הדין לתחרות על ידי איגוד עסקי, ארגון צרכנים או כל אדם העלול להיפגע מההסדר הכובל עליו ניתן הפטור, בהתאם לסעיף 15(א) לחוק התחרות.

מיכל הלפרין
הממונה על התחרות

ט"ז אב תשפ"א

25 יולי 2021